

УДК 303.02:330.341.1:[334.012.61-022.51 +334.012.61-022.55]

DOI: 10.31891/2307-5740-2020-288-6-8

ГРИГОРУК П. М., ПАЙОНК О. П., САВЧУК О. П., ХРУЩ В. О.
Хмельницький національний університет

ХАРАКТЕРИСТИКИ ПРОЦЕСІВ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЛИХ ТА СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВ

У статті досліджено питання, пов'язані з процесами формування та використанні інноваційного потенціалу підприємств малого і середнього бізнесу. Відзначена важливість інноваційного потенціалу в організації діяльності суб'єктів господарювання як міри характеристики їх готовності до продукування та комерціалізації інноваційної продукції. Розглянуто вплив малих і середніх підприємств на розвиток національної економіки з позицій насичення локальних ринків якісною продукцією, створення робочих місць, забезпечення соціально-економічного розвитку на регіональному рівні в контексті реалізації державних програм інноваційного розвитку. Проведений аналіз вітчизняних та закордонних публікацій щодо особливостей організації інноваційної діяльності підприємств малого і середнього бізнесу, проблем формування та використання їх інноваційного потенціалу. Представлено авторське розуміння сутнісного наповнення категорії інноваційного потенціалу, наведені його складові та характеристики. Визначено ролі чинників зовнішнього та внутрішнього середовищ стосовно формування та реалізації інноваційного потенціалу, наголошено на необхідності щільної співпраці з академічними та науковими інституціями, особливо для малих і середніх підприємств. Встановлена важливість маркетингової складової інноваційного потенціалу малих і середніх підприємств. Обґрунтовано доцільність виділення серед складових потенціалу цифрової складової як важливого чинника посилення конкурентоспроможності малих і середніх підприємств в умовах цифрової трансформації економіки. Представлений аналіз переваг та недоліків підприємств малого і середнього бізнесу перед великими підприємствами в організації та здійсненні інноваційної діяльності в контексті реалізації інноваційного потенціалу. Представлена система показників, яку можна використовувати для оцінювання ефективності процесів формування та реалізації інноваційного потенціалу. Зроблено висновок щодо складності процедур отримання даних для проведення такого оцінювання.

Ключові слова: малі і середні підприємства, інноваційний потенціал, інноваційна діяльність, формування та використання інноваційного потенціалу, показники інноваційного потенціалу, цифрова складова інноваційного потенціалу.

HRYHORUK P., PAIONK O., SAVCHUK O., KHRUSHCH V.
Khmelnitskyi National University

CHARACTERISTICS OF SHAPING AND REALIZING THE SMALL AND MEDIUM ENTERPRISES' INNOVATIVE POTENTIAL

The article examines the issues related to the processes of formation and use of the small and medium enterprises' innovative potential. The innovative potential's importance in organizing the activities of business entities as a measure of their readiness to produce and commercialize innovative products is noted. It is considered the influence of small and medium enterprises on the national economy development from the standpoint of saturation of local markets with quality products, job creation, ensuring socio-economic development at the regional level in the context of the implementation of innovative development state programs. The analysis of domestic and foreign publications related to the peculiarities of organizing the small and medium business enterprises' innovative activity, the problems of shaping and using their innovative potential is carried out. The author's understanding of the essential content of the innovative potential category is presented, its components and characteristics are given. The roles of external and internal factors in the formation and implementation of innovative potential are identified, the need for close cooperation with academic and scientific institutions, especially for small and medium enterprises, is emphasized. The importance of the marketing component of small and medium enterprises' innovative potential is established. The expediency of including the digital component to the structural parts of the potential as an important factor in strengthening the competitiveness of small and medium enterprises in the economy's digital transformation is substantiated. The analysis of the advantages and disadvantages of small and medium business entities in front of large enterprises in the organization and implementation of innovative activities in the context of innovative potential realization is presented. A set of indicators is presented, which can be used to assess the effectiveness of processes of innovative potential's formation and implementation. It is concluded that data acquisition procedures are complex for such an assessment.

Keywords: small and medium enterprises, innovative potential, innovative activity, shaping and using the innovative potential, innovative potential indicators, the digital component of innovative potential.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Рушійною силою розвитку в сучасному високо динамічному бізнес-середовищі є інновації, які багато в чому стали важливим, а часом і вирішальним, інструментом управління суб'єктами господарювання з метою отримання конкурентних переваг, забезпечуючи реальні можливості для завоювання нових позицій на ринку. Характерною особливістю функціонування світової економіки є перехід до економіки знань, в якій визначальними чинниками успішності та високої результативності діяльності кампаній, їх економічного зростання постає спроможність створювати та використовувати інтелектуальні досягнення людей, які проявляються у знаннях, ідеях, нових технологіях. Зрештою, це переорієнтовує стратегічну позицію суб'єктів господарювання на інноваційний шлях розвитку і зумовлює появу на ринках конкурентоспроможної інноваційної продукції. Основною для ефективної реалізації стратегії інноваційного розвитку виступає інноваційний потенціал, який визначає рівень інноваційних

можливостей суб'єкта господарювання, характеризує наявність та здатність використання інтелектуальних, технологічних, кадрових, виробничих та інформаційних ресурсів з відповідним їх інфраструктурним забезпеченням для отримання якісних змін в організації всіх бізнес-процесів, продукування нових знань з подальшою їх комерціалізацією шляхом створення інноваційної продукції. Фактично, він відображає готовність підприємства сприймати, продукувати та поширювати інновації, забезпечувати їх впровадження та подальше ефективне використання і поширення.

Значну роль у соціально-економічному розвитку країни відіграють підприємства малого і середнього бізнесу. Сфера малого бізнесу та приватного підприємництва є одним з найважливіших факторів насичення внутрішнього ринку конкурентоспроможною та якісною продукцією, забезпечення робочих місць та покращення добробуту населення, сприяння формуванню та зміцненню класу власників у суспільстві. За даними, представленими у звіті Єврокомісії, у нефінансовому секторі економіки бізнесу малі підприємства становлять понад 99% усіх підприємств країн Європейського Союзу. При цьому частка зайнятості становить близько двох третин від загального значення цього показника в країнах ЄС, частка загального обороту становить близько 56% [1].

Важливу роль малі та середні підприємства відіграють і у вітчизняній економіці. Вони істотно впливають на формування доходів місцевих бюджетів, забезпечуючи створення нових робочих місць; вирішення проблеми подолання безробіття, що пов'язано зі зменшенням кількості та чисельності великих підприємств; здійснюють підтримку та розвиток середнього класу в суспільстві; швидко пристосовуються до ринкових змін, нових обставин тощо [2]. За даними порталу УНІАН з посиланням на джерело в Кабінеті Міністрів України, станом на кінець 2019 р., малий і середній бізнес приносить в економіку країни 55% ВВП [2].

Малий бізнес та приватне підприємництво є важливими чинниками розвитку національної економіки, формування форми власності середнього класу, вирішення проблем зайнятості шляхом створення нових робочих місць, що сприятиме соціальній стабільності суспільства, створенню конкурентного середовища та досягненню стійкого економічного зростання. В контексті реалізації «Стратегії сталого розвитку України на період до 2030 року» [3], особлива увага приділяється прискореному розвитку, стимулюванню та підтримці малого бізнесу та приватного підприємництва. Зокрема, в Національному плані дій щодо реалізації Стратегії зазначено впровадження регіональної політики сприяння розвитку малого підприємництва, максимальне спрощення адміністративних процедур, що регулюють діяльність малого та середнього бізнесу. Плановий показник кількості зайнятих працівників на середніх і малих підприємствах на кінець 2025 року становить 9,5 млн осіб, а станом на 2030 р. – 10,5 млн осіб. Значна увага в Стратегії приділена й питанням інноваційного розвитку. Частка реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової продукції на кінець 2025 р. має становити 10%, а на кінець 2030 р. – 15%. Реалістичність досягнення визначених орієнтирів підтверджується незалежними оцінками інноваційного розвитку іноземними інституціями. Так, в оновленому рейтингу «Глобальний інноваційний індекс 2020» Україна піднялась у порівнянні з минулим роком на дві сходинки, посівши 45 місце, зберігши друге місце серед країн із доходом нижче середнього [4]. За Індексом інновацій Bloomberg у 2020 році Україна зайняла 56 місце серед 60 країн і територій світу. [5].

Вирішення зазначених в «Стратегії сталого розвитку України на період до 2030 року» завдань неможливе без розвитку інноваційного потенціалу. Як зазначено в «Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року» [6], «...розвиток інноваційного потенціалу – це не тільки шлях динамічного розвитку та успіху, а і засіб забезпечення безпеки та суверенітету держави, її конкурентоспроможності у сучасному світі». Тому вирішення питань, пов'язаних з інноваційним розвитком підприємств, зокрема малого і середнього бізнесу, залишається актуальним завданням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розгляд питань, пов'язаних з дослідженням інноваційної діяльності підприємств і, зокрема, формуванням, оцінюванням та використанням інноваційного потенціалу як однієї з системних складових ефективності діяльності підприємства залишається у фокусі досліджень впродовж тривалого періоду часу і не втратило інтересу дослідників і на даному етапі розвитку економічної думки.

Інноваційний потенціал є комплексною характеристикою спроможності підприємства до інноваційної діяльності. На даний час має місце велика різноманітність підходів до трактування сутнісного наповнення категорії інноваційного потенціалу, що пояснюється її складністю, багатоаспектністю та постійним розвитком уявлень щодо сутності знань та інновацій [7-13]. При цьому одні автори акцентують увагу на домінуючій характеристиці необхідного обсягу ресурсів для підтримки функціонування підприємства, інші – на здатності та можливості використання різних типів ресурсів для забезпечення ефективності його функціонування, характеристиці міцності підприємства. Структура інноваційного потенціалу переважно визначається як сукупність кадрової, матеріально-технічної, інформаційно-технологічної, інвестиційно-фінансової та організаційної складових. При цьому особлива вага надається фінансовій складовій як необхідній умові забезпечення використання інших складових, та кадровій складовій, як головному джерелу та носієві інновацій. Значна увага приділена підходам до оцінювання інноваційного потенціалу, виокремлюючи при цьому процеси як його формування, так і використання.

Питання, пов'язані з інноваційною діяльністю малих та середніх підприємств, також є предметом досліджень широкого кола вітчизняних та закордонних науковців. Зокрема, в роботах [14-21] серед ключових напрямків досліджень можна відзначити особливості інноваційної діяльності вітчизняних малих і середніх підприємств, причини низької їх інноваційної активності та шляхи і організаційно-економічні заходи їх подолання. Представлений аналіз основних структурних показників, що визначають інноваційний потенціал в контексті досягнення результатів діяльності. Розглянуто особливості формування та розвитку інноваційного потенціалу підприємств малого та середнього бізнесу в Україні з урахуванням динаміки інноваційної активності вітчизняних малих і середніх підприємств.

Особливості організації інноваційної діяльності підприємств малого і середнього бізнесу за кордоном, сутність, основні типи та особливості конкурентних переваг малих та середніх підприємств, фактори, що впливають на інноваційність їх діяльності, проблеми державної підтримки та залучення фінансових ресурсів до впровадження інновацій, формування та використання інноваційного потенціалу та підходи до формування та вибору на його основі конкурентних стратегій інноваційного розвитку відображені в роботах [22-38]. У вирішенні зазначених питань в наведених публікаціях відображений досвід Словаччини, Сербії, Туреччини, Болгарії, Кенії, Малайзії, Гани, Казахстану, Узбекистану та інших. Більшість з яких є країнами з економікою, що розвивається, а тому їх рішення в галузі інноваційної діяльності та використання інноваційного потенціалу є цікавими і можуть бути адаптованими в нашій країні. При цьому поняття інноваційного потенціалу закордонними дослідниками використовується переважно в контексті здатності компанії створювати інновації, а серед факторів, що його визначають, розглядаються орієнтація на стратегію лідерства та задоволення потреб споживача. Створення інноваційних кластерів на базі малих підприємств та визначення особливостей їх функціонування відображені в роботах [31,32]. Визначення системи показників для оцінювання інноваційного потенціалу в контексті досягнення цілей підприємства представлено в роботах [9, 11, 13,33-38]. При цьому дослідниками робиться акцент на багатомірності опису потенціалу кількісними вимірниками і необхідності урахування показників неметричної природи.

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. Зважаючи на значний доробок вітчизняних та закордонних науковців з питань дослідження сутності інноваційного потенціалу, проблем його формування та оцінювання, слід відзначити істотну різноманітність поглядів на вирішення наведених питань, що зумовлює необхідність їх систематизації та узагальнення.

Формулювання цілей статті. Метою статті є аналіз та узагальнення результатів досліджень стосовно сутності та структури інноваційного потенціалу, визначення основних показників з метою його подальшого оцінювання з урахуванням особливостей діяльності підприємств малого і середнього бізнесу та закордонного досвіду у вирішенні зазначених питань.

Виклад основного матеріалу. Однією з найбільш визначальних компонентів сучасної парадигми конкурентоспроможності суб'єктів господарювання є концепція інноваційної діяльності. Здатність продукувати та поширювати інновації є важливою детермінантою ефективності діяльності підприємств. Разом з тим, не завжди інновації, що виводяться на ринок, приносять очікувані вигоди як споживачам, так і виробникам. Отже, існують взаємозв'язки між ресурсними можливостями продукувати інновації, здатністю підприємства використати ці можливості та кінцевим ефектом від їх реалізації. Такі взаємозв'язки можна відобразити категорією інноваційного потенціалу. Аналіз публікації, представлених вище, показав, що в багатьох сучасних дослідників панує думка щодо нераціональності визначати інноваційний потенціал лише з позиції одного з домінуючих підходів: ресурсного, функціонального або результативного підходу. На нашу думку, сутнісне наповнення категорії інноваційного потенціалу одночасно включає три компоненти: ресурсну, функціональну та результативну. Ресурсна складова містить всі види матеріальних та нематеріальних ресурсів для організації та здійснення інноваційної діяльності і фактично виступає фундаментом підтримки цього процесу. Функціональна складова відображає здатність, можливості та готовність до використання цих ресурсів в інноваційній діяльності з максимально можливою ефективністю в конкретних умовах ведення бізнесу. Результативна складова є здатністю отримати очікуваний ефект від використання результатів інноваційного процесу. Інноваційний потенціал є латентною характеристикою діяльності підприємства і визначається зовнішнім середовищем, внутрішнім середовищем, інноваційним процесом та стратегією розвитку.

Необхідно розділяти процеси формування та реалізації інноваційного потенціалу. Кожен з них має свої цілі і детермінується своєю сукупністю факторів, умов та засобів досягнення результату. Формування потенціалу здійснюється переважно під дією чинників зовнішнього середовища. Важливим важелем успішності цього процесу є зважена політика урядових інституцій щодо підтримки інновацій та розвитку бізнес-середовища, що може каталізувати ринок в напрямку впровадження інновацій та інтенсифікації конкуренції. Розвинена конкуренція на ринку як на локальних, так і міжнародних, є важливою складовою процесів стимулювання ринкової ефективності та корпоративної продуктивності діяльності підприємств, сприяє пошуку більших можливостей для впровадження інновацій. Співпраця з науковими та академічними інституціями дозволяє отримувати актуальні знання не лише стосовно нових технічних та технологічних рішень, але й відносно створення раціональної організаційної структури підприємства, ефективної системи

менеджменту, вибору стратегії ринкової поведінки, що також сприяє формуванню інноваційного потенціалу.

Реалізація потенціалу може бути здійснена шляхом використання можливостей складових внутрішнього середовища при відповідній організації та інтенсифікації інноваційної діяльності та імплементації стратегій інноваційного розвитку. При цьому інноваційні можливості, окрім ефективного використання всіх видів ресурсів для досягнення мети, також передбачають організаційну здатність генерувати та реалізовувати нові ідеї на основі розвитку, підтримки та стимулювання креативного потенціалу персоналу, формування необхідних ділових навичок шляхом використання як власного, так і зовнішнього досвіду та знань. Організаційна культура внутрішнього середовища повинна бути орієнтована на мотивацію інноваційної діяльності, забезпечення простору для помилок і ризиків, створення можливостей для навчання та переймання передового досвіду. Важлива роль також відводиться процесам, орієнтованим на оновлення та розвиток маркетингу в контексті всіх його складових, комерціалізації інноваційних продуктів, урахування потреб ринку та пристосовувати їх до уподобань споживачів. В певному сенсі індикатором реалізації інноваційного потенціалу може виступати процес дифузії інновацій, який здійснює безпосередній вплив як на зовнішнє, так і внутрішнє середовище, надає нові можливості щодо відтворення та розвитку інновацій, сприяє зростанню кількісних та якісних характеристик інноваційного потенціалу.

Малі і середні підприємства мають певні переваги перед великими підприємствами у провадженні інноваційної діяльності, серед яких варто відзначити наступні:

- менша інерційність у здійсненні виробничої діяльності і, як наслідок, здатність більш швидкої комерціалізації інновацій;
- більш висока гнучкість та здатність швидко та ефективно адаптуватись до кон'юктурних змін на ринку та споживчих уподобань;
- низький рівень непрямих витрат, що сприяє зниженню собівартості інноваційної продукції;
- менший рівень бюрократизму в управлінні, що сприяє прискореному переходу від інноваційної ідеї до інноваційного продукту;
- орієнтованість на локальні ринки, що сприяє більш швидкому впровадженню інноваційної продукції;
- наявність безпосередніх контактів зі стейкхолдерами та бенефіціарами.

Серед негативних чинників інноваційної діяльності підприємств малого і середнього бізнесу варто відзначити:

- низькі ресурсні можливості, що перешкоджає реалізації великих інноваційних проєктів;
- менші можливості технічної та технологічної підтримки випуску інноваційної продукції;
- відсутність належного рівня інтелектуального потенціалу для генерування та впровадження інновацій;
- низький рівень наукової підтримки виробничої діяльності;
- складний доступ до державного фінансування інноваційних проєктів;
- складність отримання кредитів на вигідних умовах;
- менші можливості протистояти конкурентній боротьбі;
- складність виходу на зовнішні ринки збуту;
- менша схильність до впровадження ризикових проєктів внаслідок меншого «запасу міцності».

Наведені недоліки знижують можливості малих і середніх підприємств по формуванню інноваційного потенціалу, однак надають певні переваги по його реалізації.

Узагальнюючи погляди науковців [8, 10, 13, 39-41] щодо структури інноваційного потенціалу, та сучасні тенденції розвитку економіки, її можна визначити, як сукупність таких компонентів:

- ресурсного;
- техніко-технологічного;
- кадрового;
- інтелектуального (наукового);
- інформаційного;
- маркетингового;
- цифрового.

Кожна з цих складових певною мірою відповідає описаним вище процесам формування та реалізації інноваційного потенціалу. Виділення маркетингової складової, особливо є важливим для інноваційного потенціалу малих і середніх підприємств. Згідно з результатами досліджень, представленими в [7, 42], характерною рисою інноваційного процесу малих підприємств є перевага маркетингових та процесових інновацій, які в період 2016-2018 рр. становили близько трьох четвертих всіх інновацій, у той час, як для великих підприємств домінуючими є технологічні та продуктові інновації.

На наш погляд, в структурі інноваційного потенціалу доцільним є виділення цифрової складової. Вона характеризує сучасні тенденції діджиталізації: виробничих процесів, підприємництва, економічних відносин в цілому в умовах цифрової трансформації та адаптації сучасного бізнесу до нових технологічних умов, зокрема розвитку Індустрії 4.0. Важливим аспектом такої трансформації виступає ІТ-конвергенція, яка

забезпечує якісно новий рівень інтеграції технологій шляхом формування комунікаційного середовища економічних відносин за рахунок розширення ІТ-інфраструктури та збільшення впливу інформаційної складової. Ми підтримуємо думку автора роботи [43], що «з ростом цифровізації інформація починає відігравати все більш важливу роль і переважати в економіці, стимулюючи її інноваційний розвиток... можна стверджувати, що всі бізнес-процеси здійснюються у фізичній та цифровій економіці паралельно». З іншого боку цифрова складова інноваційного потенціалу відображає формування необхідних цифрових компетентностей у персоналу для успішної імплементації технологічних аспектів Індустрії 4.0. В контексті таких компетентностей стає все більш застосовуваним цифровий маркетинг, як ефективний шлях розвитку малого та середнього бізнесу. Він прирівнює шанси таких підприємств в онлайн-умовах, сприяючи успішній конкуренції з великими компаніями. На наш погляд, впровадження інновацій дає змогу прискорити процес адаптації підприємств до вимог цифрової економіки та електронної комерції, сприяє імплементації інформаційних та цифрових технологій у процеси виробництва та реалізації продукції.

Не акцентуючи уваги та технологічних аспектах процедури оцінювання інноваційного потенціалу та особливостях її реалізації для малих і середніх підприємств, відзначимо, що проблема оцінювання залишається актуальною і до кінця не вирішеною. Зокрема, її вирішення передбачає формування системи показників, що на думку багатьох науковців [8, 9, 13, 33-36] також являє собою окреме складне завдання. Виходячи з наведених вище міркувань стосовно питань, пов'язаних зі структурою інноваційного потенціалу та процесами його формування і реалізації, на наш погляд, система показників для його оцінювання повинна містити такі групи характеристик, але не обмежуватись ними:

- показники наявного ресурсного забезпечення виробничого процесу;
- показники ефективності використання наявних ресурсів;
- показники фінансового стану підприємства;
- показники, що відображають результативність інноваційної діяльності.

Наведені показники зазвичай допускають кількісне вимірювання, а тому при оцінюванні інноваційного потенціалу можуть використовуватись різні техніки, пов'язані з математичним опрацюванням даних, зокрема, технологія комплексного інтегрального оцінювання [44, 45].

Зазначимо, що наведена система показників дозволяє оцінити інноваційний потенціал в контексті результату його формування. Для оцінювання реалізації інноваційного потенціалу необхідно урахувати дані, які відображають апостеріорну інформацію стосовно ефективності інноваційної діяльності. Така система показників має відображати такі характеристики:

- рівень реалізації інноваційної продукції;
- рівень успіху, пов'язаний з впровадженням та реалізацією інновацій;
- рівень конкурентоспроможності ;
- рівень сприйняття споживачами інноваційних товарів;
- рівень ефективності дифузійних процесів нових продуктів та послуг.
- рівень інтелектуального капіталу;
- рівень інноваційної культури та розвитку персоналу;
- рівень залучення інвестицій для фінансування інноваційних проєктів;
- загальний інноваційний рівень підприємства;
- рівень соціальних інновацій, спрямованих на розвиток внутрішнього та зовнішнього соціального середовища діяльності підприємства.

Зауважимо, що наведені характеристики мають неметричну природу і відображають латентні властивості ефективності реалізації інноваційного потенціалу. До того ж, можуть мати місце проблеми з вимірюванням складових, які також можуть мати неметричну природу, зокрема, відображати результати експертного оцінювання або рейтингування підприємств, тому для їх урахування в процедурах оцінювання потрібно використання спеціальних методів квантифікації даних.

Наведені переліки показників не є вичерпними і лише ілюструють окремі характеристики процесу оцінювання інноваційного потенціалу та його складності. Конкретний набір показників має визначатись, виходячи з доступності даних, цілей дослідження та можливостей їх опрацювання математичними та статистичними методами.

Висновки. Малі та середні підприємства стають дедалі важливішим фактором на шляху до досягнення розумного, стійкого та всебічного розвитку національної економіки. Дослідження світових та вітчизняних тенденцій розвитку економіки підтверджують тезу, що інновації є головним рушієм економічного зростання суб'єктів господарювання, виступають дієвим засобом підвищення ефективності та прибутковості їх діяльності, досягнення стратегічних цілей та забезпечення стійкого розвитку, сприяють отриманню конкурентних переваг та завоюванню міцних позицій на ринку. Посилення інноваційної діяльності підприємств, у тому числі малих і середніх, є одним з головних завдань, що відображено в стратегічних урядових програмах розвитку економіки.

Проведений аналіз вітчизняних та закордонних публікацій дозволив визначити особливості організації інноваційної діяльності підприємств малого і середнього бізнесу, окреслити проблематику інноваційного потенціалу як спроможності підприємства до успішної інноваційної діяльності.

Запропоноване сутнісне наповнення категорії інноваційного потенціалу відображає триєдність ресурсної, функціональної та результативної складових організації та здійснення інноваційної діяльності і визначається зовнішнім середовищем, внутрішнім середовищем, інноваційним процесом та стратегією розвитку. Встановлено, що зовнішнє середовище здійснює домінуючий вплив на процеси формування інноваційного потенціалу шляхом формування ресурсної складової потенціалу, державної підтримки впровадження інноваційних проєктів, інтеграції результатів науково-дослідної діяльності, імплементації знаннєвої складової та передових практик у процеси ведення бізнесу. Розглянута структура інноваційного потенціалу, яку запропоновано доповнити цифровим компонентом, який відображає сучасні тенденції повсюдного проникнення ІТ-технологій у всі бізнес-процеси та можливості формування необхідних цифрових компетентностей у персоналу для успішної імплементації технологічних цифрової економіки.

Визначені особливості малих і середніх підприємств, що надають їм певні переваги у реалізації інноваційного потенціалу та підвищення конкурентоспроможності їх функціонування. Разом з тим, з позицій ресурсного забезпечення інноваційної діяльності, яке детермінує процеси формування інноваційного потенціалу, малі і середні підприємства не можуть скласти конкуренцію великим, що часто є вирішальним чинником у здатності впроваджувати інновації. Сформовано висновок, що для оцінювання інноваційного потенціалу варто розділяти процеси його формування та використання з формуванням необхідної системи показників для кожного випадку. Якщо формування потенціалу можна відобразити кількісними вимірниками, то його реалізація відображається переважно якісними характеристиками, які мають неметричну природу, а тому ускладнюють процедури оцінювання.

Напрямами подальших досліджень є розроблення підходу до вирішення завдань оцінювання інноваційного потенціалу з урахуванням наведених особливостей цього процесу.

Література

1. Статистика щодо малих та середніх підприємств [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://cutt.ly/gge9XSB>
2. Малий та середній бізнес в Україні дає 55% ВВП – Кабмін [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://cutt.ly/gkvp2P2>
3. Стратегія сталого розвитку України на період до 2030 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/JH6YF00A.html
4. The Global Innovation Index (GII) 2020 : Who Will Finance Innovation? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://globalinnovationindex.org/Home>
5. Рейтинг інновацій Bloomberg [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ain.ua/2020/01/21/rejting-innovacij-bloomberg/>
6. Україна. Кабінет Міністрів. Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року : розпорядження : [Схвалено Кабінетом Міністрів України 10 липня 2019 р. № 526-р.] [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80#Text>
7. Ворона А. В. Інноваційна активність підприємств як перспектива розвитку національної економіки України [Електронний ресурс] / А. В. Ворона // Ефективна економіка. – 2020. – № 3. – Режим доступу : http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/3_2020/157.pdf. doi : 10.32702/2307-2105-2020.3.155
8. Вакалюк В. А. Інноваційний потенціал сучасного підприємства : структура та оцінка / В.А. Вакалюк // Приазовський економічний вісник. – 2019. – Вип.4(15). – С. 72-78.
9. Гаєвська Л.М. Інноваційний потенціал підприємства та його оцінка / Л.М. Гаєвська // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2017. – № 15. – С. 192–196.
10. Глушенкова А. А. Структура інноваційного потенціалу підприємств сфери телекомунікацій та інформатизації. Економіка. Менеджмент. Бізнес. 2016. № 4 (18). С. 100–106.
11. Гурочкіна В. В. Інноваційний потенціал підприємства : сутність та система захисту [Електронний ресурс] / В. В. Гурочкіна // Економіка : реалії часу. – 2015. – № 5(21). – С. 51–57. Режим доступу : <http://economics.opu.ua/files/archive/2015/No5/51.pdf>.
12. Джаман М. О. Сучасний стан інноваційного потенціалу України. Економічний форум. 2016. № 3. С. 27–36.
13. Єпіфанова І. Методологія оцінювання інноваційного потенціалу підприємств [Електронний ресурс] / Ірина Єпіфанова, В'ячеслав Деджула // Agricultural and Resource Economics : International Scientific E-Journal. – 2020. – Т. 6, №. 3. – С. 171-190. – Режим доступу : <https://are-journal.com/are/article/view/343>
14. Андреев Д. В. Інноваційний розвиток малого та середнього бізнесу : шляхи вдосконалення державної політики / Д. В. Андреев // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2016. – № 6. – С. 69-76.
15. Бурцева О. Є. Державна підтримка малого інноваційного бізнесу в Україні / О. Є. Бурцева // Менеджер. – 2016. – № 3. – С. 45-51.
16. Камінчан Г. В. Інноваційна активність малого та середнього бізнесу в Україні [Електронний ресурс] / Г. В. Камінчан. – Режим доступу : <https://core.ac.uk/download/pdf/217450766.pdf>
17. Колісніченко П. Т. Інноваційна діяльність підприємств малого та середнього бізнесу в Україні :

тенденції та перспективи [Електронний ресурс] / П. Т. Колісниченко // Проблеми системного підходу в економіці. – 2017. – Випуск 4(60). – Режим доступу : http://psae-jrnl.nau.in.ua/journal/4_60_2017_ukr/7.pdf

18. Лояк Л. М. Роль інновацій у розвитку малого підприємництва / Л. М. Лояк // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. – 2016. – Вип. 1. – С. 110-114.

19. Матвій І. С. Інноваційна активність малого бізнесу в Україні : стан та перспективи / І. С. Матвій // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія : «Проблеми економіки та управління». – 2016. – № 847. – С. 124-129

20. Мірошник Р. О. Розвиток малого і середнього бізнесу в Україні : проблеми і перспективи / Р. О. Мірошник, У. О. Прокоп'єва // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Проблеми економіки та управління». – 2020. – Т. 4, № 1. – С. 63-71. Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/agrosvit_2018_4_10

21. Fedulova I. Small business in Ukraine : peculiarities and problems of development in the conditions of the fourth industrial revolution [Електронний ресурс] / I. Fedulova, G. Piatnytska, L. Lukashova // Marketing and Management of Innovations. – 2018. – No. 3. – pp. 216-228. – Режим доступу : <http://doi.org/10.21272/mmi.2018.3-19>

22. Ustemorov A. Financing of innovative activity of small and medium business / A. Ustemorov, S. Arystanbayeva, S. Intykbayeva // Journal of advanced research in law and economics. 2018. – vol. 9, No. 2. – pp. 721-728. doi :[https://doi.org/10.14505/jarle.v9.2\(32\).34](https://doi.org/10.14505/jarle.v9.2(32).34)

23. Eric D. Financing innovative small and medium-sized enterprises in times of crisis / D Eric., I. Beraha, S. Djuricin // Romanian Journal of Economics. – 2011. – vol. 33(2(42)). – pp. 59-74.

24. Ayranci A. E. Financing of innovative small and medium-sized enterprises. A research in Turke [Електронний ресурс] / А. Е. Ayranci, Е. Ayranci // International journal of academic research in accounting, Finance and management sciences. – 2016. – Vol. 6, No.1, January 2016, pp. 100–114. – Режим доступу : <http://dx.doi.org/10.6007/IJARAFMS/v6-i1/1997>

25. Kulmaganbetova A. Innovative potential of small and medium business [Електронний ресурс] / А. Kulmaganbetova, I. Dubina, Z. Rakhmetulina, E. Tlessova, Z. Tulegenova // Entrepreneurship and sustainability issues. – 2020. – Vol. 8, No. 2. – pp. 1286-1304. – Режим доступу : [https://doi.org/10.9770/jesi.2020.8.2\(76\)](https://doi.org/10.9770/jesi.2020.8.2(76)) doi : 10.9770/jesi.2020.8.2(76)

26. Bayadilova B.M. The research on the innovative potential of small and medium-sized enterprises under the formation of a new technological structure (based on data of east Kazakhstan region) [Електронний ресурс] / B.M. Bayadilova // Reports of the National Academy of Sciences of the republic of Kazakhstan. – 2019. – Vol. 1. – No. 323. – pp. 75 – 78. – Режим доступу : <https://doi.org/10.32014/2019.2518-1483.10>

27. Haddad M.I. Strategies for implementing innovation in small and medium-sized enterprises [Електронний ресурс] / M.I. Haddad, I.A., Williams, M.S. Hammoud, R.J. Dwyer // World journal of entrepreneurship, management and sustainable development, Vol. 16. – No. 1. – pp. 12-29. Режим доступу : <https://doi.org/10.1108/WJEMSD-05-2019-0032>

28. Emilova Yulev-Chuchulayna R. Innovative development and factors affecting the innovative activity of small and medium-sized enterprises [Електронний ресурс] / R. Emilova Yulev-Chuchulayna // Knowledge international journal. – 2019. – Vol. 35, No. 1. – pp. 283 – 287. – Режим доступу : <https://ikm.mk/ojs/index.php/KIJ/article/view/2360>

29. Bigliardi B. Innovative characteristics of small and medium enterprises [Електронний ресурс] / B. Bigliardi, P. Colacino, A. I. Dormio // Journal of technology management and innovation. – 2011. – Vol. 6. – No. 2. – pp. 83-93. – Режим доступу : <https://dx.doi.org/10.4067/S0718-27242011000200006>

30. Haddad M. I. Strategies for implementing innovation in small and medium-sized enterprises [Електронний ресурс] / M. I. Haddad, I. A. Williams, M .S. Hammoud, R. J. Dwyer // World journal of entrepreneurship, management and sustainable development. – 2019. – Vol. 16, No. 1. – pp. 12-29. – Режим доступу : <https://doi.org/10.1108/WJEMSD-05-2019-0032>

31. Mawardi M. K. The factors of SME cluster developments in a developing country : the case of Indonesian clusters / M. K. Mawardi, T. Choi, N. Perera. – ICSB World Conference. Stockholm : ICSB, 2011. – pp. 408-408

32. Gudda P. Effect of Clustering and Collaboration on Product Innovativeness : The Case of Manufacturing Small and Medium Enterprises (SMEs) in Kenya [Електронний ресурс] / P. Gudda, H. M. Bwisa, J. M. Kihoro // International journal of academic research in business and social sciences. – 2013. – Vol. 3, No. 7. – pp. 42-55. – Режим доступу : <http://dx.doi.org/10.6007/IJARBSS/v3-i7/8> . – doi : 10.6007/IJARBSS/v3-i7/8

33. Кулмаганбетова А. Покомпонентная оценка инновационного потенциала субъектов малого и среднего бизнеса : опыт Казахстана [Електронний ресурс] / А. Кулмаганбетова, И. Дубина, Ж. Рахметулина // Экономика. Профессия. Бизнес. – 2019. – № 3. – С. 60-68. – Режим доступу : <http://journal.asu.ru/ec/article/view/epb201935>

34. Lesakova L. Evaluating innovations in small and medium enterprises in Slovakia [Електронний ресурс] / L. Lesakova // Procedia - Social and behavioral sciences. – 2014. – Vol. 110. – pp. 74-81. – Режим доступу : <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2013.12.849>

35. Кулмаганбетова А. С. Инновационный потенциал малого и среднего бизнеса : теория и практика

оценки (по материалам предприятий Казахстана) : монография / А.С. Кулмаганбетова, И.Н. Дубина, Ж.Б. Рахметулина. – Саратов : Ай Пи Эр Медиа, 2019. – 166 с.

36. Kozureva O. Formation and evaluation of company's innovative potential / O. Kozureva, V. Khaustova, D. Novikov // Management of innovative development the economic entities : collective monograph / edited by M. Bezpartochnyi, I. Britchenko, in 2 Vol. / Higher School of Social and Economic. – Przeworsk : Wydawnictwo i Drukarnia NOVA SANDEC, 2018. – Vol. 2. – pp. 33-43.

37. Kalgulova R. Z. The economic essence of the innovative potential of small and medium-sized enterprises [Електронний ресурс] / R. Z. Kalgulova, K. M. Zhumaxanova, Z. K. Yessymkhanova // News of the National Academy of Sciences of the republic of Kazakhstan. Series of social and human sciences. – 2020. – Vol. 1, No. 329. – pp. 103 – 112. – Режим доступу : <https://doi.org/10.32014/2020.2224-5294.11>

38. Langham J. Innovation potentiality : measuring organisational innovation potential in the Canadian public sector [Електронний ресурс] / J. Langham, N. Paulsen // Academy of management annual meeting proceedings. – 2020. – No. 1. – paper 18077. – Режим доступу : <https://doi.org/10.5465/AMBPP.2020.18077abstract>

39. Яненко І. Г. Інноваційний потенціал підприємства : складові та фактори впливу [Електронний ресурс] / І. Г. Яненко, Н. П. Бабкова-Пилипенко // Науковий огляд. – 2015. – Т. 4, № 14. – Режим доступу : <https://naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/view/465>

40. Сидорчук І.П. Сутність, структура та особливості оцінювання інноваційного потенціалу промислового підприємства / І.П. Сидорчук // Економіка і регіон. – 2014. – № 2 (45). – С. 97-101.

41. Мацко Н.Г. Інноваційний потенціал як підсистема потенціалу інноваційного розвитку / Н.Г. Мацко // Проблеми системного підходу в економіці. – 2019. – Вип. 6(74). – С. 84-90. – doi : <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2019-6-36>

42. Стан інноваційної діяльності та діяльності у сфері трансферу технологій в Україні у 2018 році : аналітична довідка / Т. В. Писаренко, Т. К. Кваша та ін. – К. : УкрІНТЕІ, 2019. – 80 с.

43. Скорик О. О. Особливості інноваційного підприємництва у цифровій економіці [Електронний ресурс] / О. О. Скорик // Ефективна економіка. – 2020. – № 7. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8047> . doi : 10.32702/2307-2105-2020.7.55

44. Григорук П. М. Теоретичні аспекти побудови інтегрального показника / П. М. Григорук // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2014. – № 5, т. 1. – С. 240-247.

45. Григорук П. М. Інтегральне оцінювання рівня та динаміки інноваційного потенціалу регіону / П. М. Григорук, Н. А. Хрущ // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2016. – №3. – С. 109-129.

References

1. Statystyka shchodo malykh ta serednykh pidpriemstv [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <https://cutt.ly/gge9XSB>
2. Malyi ta serednii biznes v Ukraini daie 55% VVP – Kabmin [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <https://cutt.ly/gkvp2P2>
3. Stratehiia staloho rozvytku Ukrainy na period do 2030 roku [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JH6YF00A.html
4. The Global Innovation Index (GII) 2020 : Who Will Finance Innovation [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <https://globalinnovationindex.org/Home>
5. Reitynh innovatsii Bloomberg [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <https://ain.ua/2020/01/21/rejting-innovacij-bloomberg/>
6. Ukraina. Kabinet Ministriv. Stratehiia rozvytku sfery innovatsiinoi diialnosti na period do 2030 roku : rozporiadzhennia : [Skhvaleno Kabinetom Ministriv Ukrainy 10 lypnia 2019 r. № 526-r.] [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80#Text>
7. Vorona A. V. Innovatsiina aktyvnist pidpriemstv yak perspektyva rozvytku natsionalnoi ekonomiky Ukrainy [Elektronnyi resurs] / A. V. Vorona // Efektyvna ekonomika. – 2020. – № 3. – Rezhym dostupu : http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/3_2020/157.pdf . doi : 10.32702/2307-2105-2020.3.155
8. Vakaliuk V. A. Innovatsiinyi potentsial suchasnoho pidpriemstva : struktura ta otsinka / V.A. Vakaliuk // Pryazovskiy ekonomichnyi visnyk. – 2019. – Vyp.4(15). – S. 72-78.
9. Haievsk L.M. Innovatsiinyi potentsial pidpriemstva ta yoho otsinka / L.M. Haievsk // Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky. – 2017. – № 15. – S. 192–196.
10. Hlushenkova A. A. Struktura innovatsiinoho potentsialu pidpriemstv sfery telekomunikatsii ta informatyzatsii. Ekonomika. Menedzhment. Biznes. 2016. № 4 (18). S. 100–106.
11. Hurochkina V. V. Innovatsiinyi potentsial pidpriemstva : sutnist ta systema zakhystu [Elektronnyi resurs] / V. V. Hurochkina // Ekonomika : realii chasu. – 2015. – № 5(21). – S. 51–57. Rezhym dostupu : <http://economics.opu.ua/files/archive/2015/No5/51.pdf>.
12. Dzhaman M. O. Suchasnyi stan innovatsiinoho potentsialu Ukrainy. Ekonomichnyi forum. 2016. № 3. S. 27–36.
13. Iepifanova I. Metodolohiia otsiniuvannia innovatsiinoho potentsialu pidpriemstv [Elektronnyi resurs] / Iryna Yepifanova, Viacheslav Dzhezhzula // Agricultural and Resource Economics : International Scientific E-Journal. – 2020. – Т. 6, №. 3. – S. 171-190. – Rezhym dostupu : <https://are-journal.com/are/article/view/343>
14. Andreiev D. V. Innovatsiinyi rozvytok maloho ta serednoho biznesu : shliakhy vdoskonalennia derzhavnoi polityky / D. V. Andreiev // Teoriia i praktyka intelektualnoi vlasnosti. – 2016. – № 6. – S. 69-76.
15. Burtseva O. Ye. Derzhavna pidtrymka maloho innovatsiinoho biznesu v Ukraini / O. Ye. Burtseva // Menedzher. – 2016. – № 3. – S. 45-51.
16. Kaminchan H. V. Innovatsiina aktyvnist maloho ta serednoho biznesu v Ukraini [Elektronnyi resurs] / H. V. Kaminchan. – Rezhym dostupu : <https://core.ac.uk/download/pdf/217450766.pdf>
17. Kolisnichenko P. T. Innovatsiina diialnist pidpriemstv maloho ta serednoho biznesu v Ukraini : tendentsii ta perspektyvy [Elektronnyi resurs] / P. T. Kolisnichenko // Problemy systemnoho pidkhdou v ekonomitsi. – 2017. – Vypusk 4(60). – Rezhym dostupu : http://psae-jrnl.nau.in.ua/journal/4_60_2017_ukr/7.pdf
18. Loiak L. M. Rol innovatsii u rozvytku maloho pidpriemnytstva / L. M. Loiak // Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy. – 2016. – Vyp. 1. – S. 110-114.

19. Matvii I. Ye. Innovatsiina aktyvnist maloho biznesu v Ukraini : stan ta perspektyvy / I. Ye. Matvii // Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politehnika». Seriya : «Problemy ekonomiky ta upravlinnia». – 2016. – № 847. – S. 124-129
20. Miroshnyk R. O. Rozvytok maloho i serednoho biznesu v Ukraini : problemy i perspektyvy / R. O. Miroshnyk, U. O. Prokopieva // Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politehnika». Seriya «Problemy ekonomiky ta upravlinnia». – 2020. – T. 4, № 1. – S. 63-71. Rezhym dostupu : http://nbuv.gov.ua/UJRN/agrovit_2018_4_10
21. Fedulova I. Small business in Ukraine : peculiarities and problems of development in the conditions of the fourth industrial revolution [Elektronnyi resurs] / I. Fedulova, G. Piatnytska, L. Lukashova // . Marketing and Management of Innovations. – 2018. – No. 3. – pp. 216-228. – Rezhym dostupu : <http://doi.org/10.21272/mmi.2018.3-19>
22. Ustemorov A. Financing of innovative activity of small and medium business / A. Ustemorov, S. Arystanbayeva, S. Intykbayeva // Journal of advanced research in law and economics. 2018. – vol. 9, No. 2. – pp. 721-728. doi :[https://doi.org/10.14505/jarle.v9.2\(32\).34](https://doi.org/10.14505/jarle.v9.2(32).34)
23. Eric D. Financing innovative small and medium-sized enterprises in times of crisis / D Eric., I. Beraha, S. Djuricin // Romanian Journal of Economics. – 2011. – vol. 33(2(42)). – pp. 59-74.
24. Ayranci A. E. Financing of innovative small and medium-sized enterprises. A research in Turke [Elektronnyi resurs] / A. E. Ayranci, E. Ayranci // International journal of academic research in accounting, Finance and management sciences. – 2016. – Vol. 6, No.1, January 2016, pp. 100–114. – Rezhym dostupu : <http://dx.doi.org/10.6007/IJARAFMS/v6-i1/1997>
25. Kulmaganbetova A. Innovative potential of small and medium business [Elektronnyi resurs] / A. Kulmaganbetova, I. Dubina, Z. Rakhmetulina, E. Tlessova, Z. Tulegenova // Entrepreneurship and sustainability issues. – 2020. – Vol. 8, No. 2. – pp. 1286-1304. – Rezhym dostupu : [https://doi.org/10.9770/jesi.2020.8.2\(76\)](https://doi.org/10.9770/jesi.2020.8.2(76)). doi : 10.9770/jesi.2020.8.2(76)
26. Bayadilova B.M. The research on the innovative potential of small and medium-sized enterprises under the formation of a new technological structure (based on data of east Kazakhstan region) [Elektronnyi resurs] / B.M. Bayadilova // Reports of the National Academy of Sciences of the republic of Kazakhstan. – 2019. – Vol. 1. – No. 323. – pp. 75 – 78. – Rezhym dostupu : <https://doi.org/10.32014/2019.2518-1483.10>
27. Haddad M.I. Strategies for implementing innovation in small and medium-sized enterprises [Elektronnyi resurs] / M.I. Haddad, I.A., Williams, M.S. Hammoud, R.J. Dwyer // World journal of entrepreneurship, management and sustainable development, Vol. 16. – No. 1. – pp. 12-29. Rezhym dostupu : <https://doi.org/10.1108/WJEMSD-05-2019-0032>
28. Emilova Yulev-Chuchulayna R. Innovative development and factors affecting the innovative activity of small and medium-sized enterprises [Elektronnyi resurs] / R. Emilova Yulev-Chuchulayna // Knowledge international journal. – 2019. – Vol. 35, No. 1. – pp. 283 – 287. – Rezhym dostupu : <https://ikm.mk/ojs/index.php/KIJ/article/view/2360>
29. Bigliardi B. Innovative characteristics of small and medium enterprises [Elektronnyi resurs] / B. Bigliardi, P. Colacino, A. I. Dormio // Journal of technology management and innovation. – 2011. – Vol. 6. – No. 2. – pp. 83-93. – Rezhym dostupu : <https://dx.doi.org/10.4067/S0718-27242011000200006>
30. Haddad M. I. Strategies for implementing innovation in small and medium-sized enterprises [Elektronnyi resurs] / M. I. Haddad, I. A. Williams, M. S. Hammoud, R. J. Dwyer // World journal of entrepreneurship, management and sustainable development. – 2019. – Vol. 16, No. 1. – pp. 12-29. – Rezhym dostupu : <https://doi.org/10.1108/WJEMSD-05-2019-0032>
31. Mawardi M. K. The factors of SME cluster developments in a developing country : the case of Indonesian clusters / M. K. Mawardi, T. Choi, N. Perera. – ICSB World Conference. Stockholm : ICSB, 2011. – pp. 408-408
32. Gudda P. Effect of Clustering and Collaboration on Product Innovativeness : The Case of Manufacturing Small and Medium Enterprises (SMEs) in Kenya [Elektronnyi resurs] / P. Gudda, H. M. Bwisa, J. M. Kihoro // International journal of academic research in business and social sciences. – 2013. – Vol. 3, No. 7. – pp. 42-55. – Rezhym dostupu : <http://dx.doi.org/10.6007/IJARBSS/v3-i7/8> . – doi : 10.6007/IJARBSS/v3-i7/8
33. Kulmaganbetova A. Pokomponentnaya ocenka innovatsionnogo potentsyala subektov malogo i srednego biznesa : opyt Kazakhstana [Elektronnyi resurs] / A. Kulmaganbetova, Y. Dubina, Zh. Rakhmetulina // Ekonomika. Profesiya. Biznes. – 2019. – № 3. – S. 60-68. – Rezhym dostupu : <http://journal.asu.ru/ec/article/view/epb201935>
34. Lesakova L. Evaluating innovations in small and medium enterprises in Slovakia [Elektronnyi resurs] / L. Lesakova // Procedia - Social and behavioral sciences. – 2014. – Vol. 110. – pp. 74-81. – Rezhym dostupu : <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2013.12.849>
35. Kulmaganbetova A. S. Innovatsionnyy potencial malogo y srednego byznesa : teoriya i praktika ocenki (po materialam predpriyatiy Kazakhstana) : monografiya / A.S. Kulmaganbetova, Y.N. Dubina, Zh.B. Rakhmetulsna. – Saratov : Ay Pi Er Mediya, 2019. – 166 s.
36. Kozureva O. Formation and evaluation of company's innovative potential / O. Kozureva, V. Khaustova, D. Novikov // Management of innovative development the economic entities : collective monograph / edited by M. Bezpartochnyi, I. Britchenko, in 2 Vol. / Higher School of Social and Economic. – Przeworsk : Wydawnictwo i Drukarnia NOVA SANDEC, 2018. – Vol. 2. – pp. 33-43.
37. Kalgulova R. Z. The economic essence of the innovative potential of small and medium-sized enterprises [Elektronnyi resurs] / R. Z. Kalgulova, K. M. Zhumaxanova, Z. K. Yessymkhanova // News of the National Academy of Sciences of the republic of Kazakhstan. Series of social and human sciences. – 2020. – Vol. 1, No. 329. – pp. 103 – 112. – Rezhym dostupu : <https://doi.org/10.32014/2020.2224-5294.11>
38. Langham J. Innovation potentiality : measuring organisational innovation potential in the Canadian public sector [Elektronnyi resurs] / J. Langham, N. Paulsen // Academy of management annual meeting proceedings. – 2020. – No. 1. – paper 18077. – Rezhym dostupu : <https://doi.org/10.5465/AMBPP.2020.18077abstract>
39. Ianenkova I. H. Innovatsiyni potentsial pidpriemstva : skladovi ta faktory vplyvu [Elektronnyi resurs] / I. H. Yanenkova, N. P. Babkova-Pylypenko // Naukovyi ohliad. – 2015. – T. 4, № 14. – Rezhym dostupu : <https://naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/view/465>
40. Sydorhuk I.P. Sutnist, struktura ta osoblyvosti otsiniuvannia innovatsiinoho potentsialu promyslovoho pidpriemstva / I.P. Sydorhuk // Ekonomika i rehion. – 2014. – № 2 (45). – S. 97-101.
41. Matsko N.H. Innovatsiyni potentsial yak pidsystema potentsialu innovatsiinoho rozvytku / N.H. Matsko // Problemy systemnoho pidkhodu v ekonomitsi. – 2019. – Vyp. 6(74). – S. 84-90. – doi : <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2019-6-36>
42. Stan innovatsiinoi diialnosti ta diialnosti u sferi transferu tekhnolohii v Ukraini u 2018 rotsi : analychna dovidka / T. V. Pysarenko, T. K. Kvasha ta in. – K. : UkrINTEI, 2019. – 80 s.
43. Skoryk O. O. Osoblyvosti innovatsiinoho pidpriemnytstva u tsyfrovii ekonomitsi [Elektronnyi resurs] / O. O. Skoryk // Efektyvna ekonomika. – 2020. – № 7. – Rezhym dostupu : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8047> . doi : 10.32702/2307-2105-2020.7.55
44. Hryhoruk P. M. Teoretychni aspekty pobudovy intehralnoho pokaznyka / P. M. Hryhoruk // Herald of Khmelnytskyi National University. – 2014. – № 5, t. 1. – S. 240-247.
45. Hryhoruk P. M. Intehralne otsiniuvannia rinvnia ta dynamiky innovatsiinoho potentsialu rehionu / P. M. Hryhoruk, N. A. Khrushch // Marketynh i mendedzhment innovatsii. – 2016. – №3. – S. 109-129.